



Úvodné slovo

Realizácia menovej politiky Národnej banky Slovenska sa v roku 1998 uskutočňovala v podmienkach ekonomického vývoja predchádzajúcich rokov, pre ktoré bolo charakteristické prehlbovanie existujúcich vnútorných i vonkajších nerovnováh.

Menová politika Národnej banky Slovenska bola zameraná na návrat ekonomiky do rovnovážneho stavu a obnovenie očakávaných dlhodobějších rastových tendencií tak, aby aktivácia bola vyvolaná a pokrytá domácimi zdrojmi pred zahraničnými. Riešenie existujúcich nerovnováh predstavovalo nevyhnutnú podmienku plnenia hlavného cieľa, udržania stability meny.

Externé ekonomické a finančné prostredie výrazne ovplyvňovalo podmienky rozvoja slovenskej ekonomiky. Svetovú ekonomiku charakterizoval nerovnomerný vývoj. Celkovo došlo vo svetovom hospodárstve k poklesu dynamiky rastu. Napriek tomu, že ázijské krajiny prijali opatrenia na ekonomickú stabilizáciu, ich základné ekonomické indikátory sa nezlepšili. Najvýraznejšie finančné turbulencie boli zaznamenané v letných mesiacoch v Rusku a odvtedy až do konca roka spolu s pokračovaním problémov v Ázii ovplyvňovali väčšinu krajín svetového hospodárstva. V septembri bolo zrejmé, že vývoj v Rusku, ázijských krajinách a následne v Latinskej Amerike ovplyvní nielen rozvíjajúce sa, ale aj trhovo rozvinuté krajiny, čo sa neskôr potvrdilo.

Pomalý proces transformácie slovenskej ekonomiky, predovšetkým v oblasti reštrukturalizácie zdrojotvorných odvetví, mal svoj podiel na spomalení výkonnosti domácej ekonomiky, ktorá bola svojou medziročnou dynamikou rastu 4,4 % najnižšia od roku 1994. Nevyhovujúca zostala štruktúra domáceho dopytu, ktorý bol popri zahraničnom dopyte hlavnou dynamizujúcou zložkou hrubého domáceho produktu. Dynamika domáceho dopytu bola podporovaná rastom konečnej spotreby domácností a rozvojovými zámermi verejného sektora v oblasti investičných aktivít tak priamo, ako aj nepriamo prostredníctvom poskytovania vládnych garancií na úvery.

Od roku 1993 zaznamenal fiškálny deficit vlády, tak v absolútnom vyjadrení, ako aj svojou dynamikou rastu najvyššie hodnoty. Expanzívna fiškálna politika absorbovala väčšiu časť limitovaných domácich zdrojov, čím pôsobila konkurenčne a obmedzujúco voči ekonomickým aktivitám podnikateľských subjektov. Zdroje generované na domácom trhu neboli ani v roku 1998 vzhľadom na rastúce investičné a spotrebné požiadavky dostatočné, čím vo väčšej miere dochádzalo k využívaniu zahraničných prostriedkov. Pretrvávajúce a prehlbovanie negatívnych tendencií, predovšetkým v oblasti deficitného hospodárenia verejného sektora a schodku na bežnom účte platobnej bilancie, pri absencii systémových opatrení v rámci hospodárskej politiky, viedli k prehodnoteniu ratingu SR a k posunu SR do neinvestičného stupňa v rámci hodnotenia bonity krajiny medzinárodnými ratingovými agentúrami. V priebehu roka 1998 došlo tak k sťaženiu prístupu podnikov k zahraničným zdrojom financovania v podobe ich zdraženia a skrátenia lehoty poskytovaných úverov.

Aj napriek zintenzívneniu zahraničného zadlžovania sa ekonomiky SR, vyjadreného v zdvojnásobení čistej zahraničnej zadlženosti jej nárastom o 2,3 mld. USD, došlo po prvýkrát k situácii, keď kapitálový a finančný účet nepokrývali deficit bežného účtu platobnej bilancie v plnej výške a bol kombinovaný s poklesom devízových rezerv NBS, ktoré ku koncu roka 1998 pokrývali 2,3-násobok priemerného mesačného dovozu tovarov a služieb do SR. Prílev zahraničného kapitálu nebol vzhľadom na vysoký deficit bežného účtu platobnej bilancie dostatočný. Okrem vplyvu domácich faktorov na nedostatočný prílev zahraničného kapitálu vplývalo významnou mierou aj externé prostredie, predovšetkým ruská finančná kríza.

Vysoký deficit zahraničnoobchodnej bilancie bol v roku 1998 ovplyvnený pokračujúcou nevyhovujúcou štruktúrou exportu, keď zvýšenie jeho medziročnej dynamiky bolo eliminované rastom importov. Medzi ďalšie vplyvy možno zaradiť aj pokračovanie pomalého hospodárskeho rastu, resp. pokles v krajinách našich najväčších obchodných partnerov, čo obmedzilo schopnosť realizácie slovenskej produkcie na zahraničných trhoch.

Výsledkom vplyvu uvedených skutočností bolo umocnenie devalvačných očakávaní domácich subjektov, ktoré kulminovali pred parlamentnými voľbami v septembri 1998 a prejavovali sa konvertovaním korunových aktív na devízové, nákupmi tovarov dlhodobej spotreby, predčasným uhrádzaním platieb za dovozy a odkladaním inkás z vývozu. Devalvačné očakávania pretrvávali aj po voľbách i napriek tomu, že sa NBS svojimi intervenciami na peňažnom a devízovom trhu v hodnote takmer 1 mld. USD, snažila podporiť existujúci režim fixného výmenného kurzu použitím svojich oficiálnych rezerv. Banková rada NBS rozhodla 1. októbra 1998 o zrušení režimu fixného nominálneho výmenného kurzu voči dvojzložkovému košu mien pri uplatňovaní fluktuálneho pásma a jeho nahradení režimom plávajúceho výmenného kurzu. Národná banka Slovenska zároveň oznámila, že kurz slovenskej koruny bude určený ponukou a dopytom na medzibankovom devízovom trhu so zameraním intervencií NBS iba na zmiernenie volatility výmenného kurzu.

V priebehu celého roka 1998 sa výmenný kurz Sk (vo forme pôvodnej košovej jednotky) znehodnotil približne o 10 %. Aj napriek uvedenému vývoju výmenného kurzu a zavedeniu plávajúceho režimu nedošlo k zrýchleniu koncoročnej miery inflácie v porovnaní s rokom 1997. Miera znehodnotenia slovenskej koruny bola miernejšia než sa očakávalo. Pôvodné ciele NBS v oblasti vnútornej stability meny boli splnené, keď ročná miera inflácie dosiahla úroveň 5,6 %. Priaznivý vývoj spotrebiteľských cien bol pozitívne ovplyvnený zrušením dovozných prirážky, absenciou deregulácií štátom regulovaných cien tovarov a služieb a rovnako celosvetovým trendom poklesu cien.

V priebehu roka 1998 pokračovala liberalizácia na finančnom a kapitálovom účte platobnej bilancie. S účinnosťou od 1. apríla 1998 došlo k zrušeniu ponukovej povinnosti podnikateľských subjektov za účelom možnosti lepšieho zabezpečenia sa voči kurzovým rizikám, ako aj k zrušeniu limitu na nákup devízových prostriedkov obyvateľstvom. Liberalizácia v oblasti emitovania a obchodovania so zahraničnými cennými papiermi nemala výrazný vplyv na ekonomický vývoj v SR, predpokladá sa však, že v ďalšom období môže mať priaznivý vplyv na oživenie slovenského kapitálového trhu.

V slovenskom bankovom sektore pôsobilo k ultimu roka 27 bankových subjektov, z toho 25 bánk, 2 pobočky zahraničných bánk a deväť zastúpení zahraničných bánk. Povolenie pôsobiť ako banka s vykonávaním hypotekárnych obchodov mali štyri banky.

Upísané základné imanie bankového sektora SR vrátane trvalo poskytnutých prostriedkov pobočiek zahraničných bánk (bez NBS) vzrástlo v priebehu roka o 2 598,8 mil. Sk na hodnotu 34 624,6 mil. Sk. Podiel zahraničných investorov na celkovom upísanom základnom imaní bánk a trvale poskytnutých prostriedkoch pobočiek zahraničných bánk sa pohyboval v rozpätí 35,5 % až 39,2 %.

Bankový sektor vykázal k ultimu roka zisk z bežného obdobia vo výške 350,9 mil. Sk. Bilančná suma bánk pôsobiacich na slovenskom peňažnom trhu vzrástla v priebehu roka o 3 %. Podiel bilančnej sumy transformujúcich sa bánk na celkovom objeme bilančnej sumy bankového sektora má

klesajúcu tendenciu a súvisí hlavne s odsúvaním a neriešením procesu reštrukturalizácie bankového sektora. Zhoršená finančná situácia podnikateľských subjektov ovplyvnila rast nesplácaných úverov s negatívnym dopadom na kvalitu úverových portfólií bánk. Vzástli klasifikované aktíva a vo viacerých bankách začala zaostávať aj tvorba rezerv a opravných položiek.

Napriek prehĺbovaniu vnútornej a vonkajšej nerovnováhy bola v roku 1998 menová politika NBS stabilizačným faktorom nielen v oblasti cenového vývoja, ale vyrovnávala aj existujúce makroekonomické deformácie. Cieľom menovej politiky NBS bola aj stabilizácia peňažného trhu. Tento cieľ však bol v priebehu roka narušovaný výpožičnými aktivitami vlády SR a čiastočne aj devalvačnými očakávaniami verejnosti a snahou NBS tieto očakávania eliminovať. Skutočnosť ukázala, že podmienkou stabilizácie ekonomických podmienok a odstránenia nerovnováh je riešenie koordinácie makroekonomických politík, ako aj urýchlená reštrukturalizácia bánk a mikrosféry. Makroekonomický vývoj v roku 1998 ukázal, že dlhodobé neriešenie týchto problémov vedie k deformácii ekonomických procesov a správania sa ich účastníkov.

Máj 1999

Vladimír Masár
guvernér



Členovia Bankovej rady NBS

zľava:

Ján Mathes, vrchný riaditeľ peňažného úseku

Jozef Mudrík, viceguvernér

Vladimír Masár, guvernér

Marián Jusko, viceguvernér

Elena Kohútiková, vrchná riaditeľka menového úseku

Jozef Magula, riaditeľ odboru súhrnných vzťahov